

ТЕСТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Деркач Ю.Я., Романів Т.В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Досліджено теоретичні питання тестування як ефективного засобу поточного контролю на уроках іноземної мови. Проаналізовано процес поточного тестового контролю на уроках іноземної мови у початковій школі. Виокремлено основні види контролю знань на уроках іноземної мови. Виділено переваги та недоліки методу тестування. Визначено умови ефективності тестової методики контролю.

Ключові слова: поточний контроль, оцінювання знань, умінь і навичок, тестовий контроль знань, умінь і навичок, поточне тестування, комунікативна компетенція.

Постановка проблеми. Питання проведення ефективного та надійного контролю знань учнів викликає постійний інтерес фахівців, зокрема викладачів та вчителів іноземної мови. Контроль рівня володіння іноземною мовою є важливою складовою навчального процесу, саме тому вчитель іноземної мови має систематично проводити контроль успіхів та досягнень учнів, таким чином перевіряючи свою теорію викладання на практиці.

Для контролю рівня знань учнів існують різні його види, включаючи і тестування. Кожен тест має свою специфічну мету та перевіряє особливі критерії, саме тому підготовка вчителя іноземної мови повинна включати знання особливостей складання та інтерпретації тестів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розробки та застосування тестів для контролю та оцінювання знань розглядалося багатьма дослідниками, а саме: В.В. Голубець, О.Г. Квасова, О.О. Молокович, С.Ю. Ніколаєва, О.П. Петрашук, J. Charles Alderson, Lyle Bachman, Douglas Brown, Fred Davidson, Alan Davies, Peter Skehan, Merrill Swain та інші. Т.Г. Шматок, О.В. Маркова та Н.В. Ковальська розглядали можливості тестового контролю в забезпеченні оптимізації навчального процесу називаючи його ефективним засобом активізації навчальної діяльності учнів при вивченні іноземних мов. Такої ж думки притримувалися Ю.К. Бабанський, О.П. Старков, Н.Ф. Талізїна та Л.О. Товма. Вони стверджували, що тест як форма контролю знань сприяє досягненню оптимальної дії всіх елементів системи навчання завдяки забезпеченню зворотного зв'язку спрямованого на навчальну діяльність вчителя та учнів який в свою чергу зумовлює подвійну природу функціонування контролю, що відображається в здійсненні його в поточній та підсумковій формах.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення особливостей тестування на уроках іноземної мови як засобу поточного контролю обумовлена тим фактом, що існує необхідність продемонструвати доцільність використання тестового контролю знань та вмінь учнів, модифікувати деякі завдання у разі потреби, розробити методичні рекомендації щодо проведення поточного тестового контролю учнів, враховуючи усі недоліки та переваги.

Мета статті. Головною метою роботи є науково-теоретичне обґрунтування ефективності

процесу поточного тестового контролю на уроках іноземної мови у початковій школі та визначення основних особливостей використання тестування. Відповідно до мети поставлено такі завдання:

1. Розкрити зміст поняття «контроль» та «тестування» на уроках іноземної мови.

2. Обґрунтувати ефективність процесу поточного тестового контролю на уроках іноземної мови у початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Контроль та оцінка знань, умінь та навичок учнів виступає невід'ємним структурним компонентом навчального процесу та потребує чіткої організації процесу його проведення та ефективності використання засобів контролю. На думку П.І. Підкасистого, контроль має місце на всіх стадіях процесу навчання, але особливого значення набуває після вивчення якого-небудь розділу програми і завершення ступені навчання. П.І. Підкасистий говорить про те, що суть перевірки результатів навчання полягає у виявленні рівня освоєння знань учнів, який повинен відповідати державному освітньому стандарту за даною програмою, предмету.

При правильній організації навчально-виховного процесу контроль сприяє розвитку пам'яті, мислення та мови учнів, систематизує їхнє знання, своєчасно викриває прорахунки навчального процесу та служить їх запобіганню. Добре організований контроль знань учнів сприяє демократизації навчального процесу, його інтенсифікації та диференціації навчання. Він допомагає вчителю отримати об'єктивну інформацію (зворотній зв'язок) про хід навчально-пізнавальної діяльності учнів [3, с. 268].

Контроль – це виявлення, встановлення та оцінка знань учнів, тобто визначення об'єму, рівня та якості засвоєння навчального матеріалу, виявлення успіхів у навчанні, прогалин в знаннях, уміннях та навичках окремих учнів та всього класу для внесення необхідних коректив в процес навчання, для вдосконалення його змісту, методів, засобів та форм організації.

Об'єктами контролю виступають навички і вміння мовлення, рівень володіння якими дозволяє учню здійснити іншомовну мовленнєву діяльність.

Систематичність контролю реалізується в таких його видах:

1) поточний контроль, який здійснюється у ході вивчення конкретної теми для визначення рівня сформованості окремої навички або вміння,

якості засвоєння певної пропорції навчального матеріалу;

2) рубіжний контроль, який реалізується після роботи над темою, тематичним циклом, в кінці чверті, року;

3) підсумковий контроль, який реалізується після завершення відповідного ступеня навчання іноземної мови.

Кожний з видів контролю виконує усі функції, властивості контролю, але залежно від його виду та чи інша функція має особливе. Значення і виступає домінуючою [3, с. 271].

Ніколаєва зазначає, що у процесі поточного контролю домінуючою є функція зворотного зв'язку, основі результатів оптичного контролю вчитель отримує інформацію про успішність або неуспішність організації навчального процесу з іноземної мови, що дає йому можливість своєчасного коригування щодо забезпечення навчального процесу.

В ході рубіжного та підсумкового контролю на перший план виступає оціночна функція контролю, оскільки метою цих контрольних завдань є визначення оцінювання рівня навчальних досягнень учнів в володінні іншомовними навичками і вмінням за певний відрізок часу або по завершенні певного етапу навчальної роботи.

Аналіз наукових досліджень показав, що існують різні види засобів поточного контролю знань учнів на уроках іноземної мови, проте найефективнішим вважають засіб тестування.

Так, наприклад Г.В. Рогова називала тести не тільки найбільш ефективною формою контролю, але й більш об'єктивним показником ступеня засвоєння учнями мовного матеріалу. Систематичне тестування, на її думку стимулює активність та увагу учнів на уроці підвищує їх відповідальність при виконанні навчальних завдань. Питання функціонування тестів у навчанні іноземної мови розглядали такі дослідники, як А. Дейвіс та А. Кнапп-Потхофф. А. Дейвіс розробив типологію тестів, що базувалась на принципі їх призначення тоді як А. Кнапп-Потхофф зосередила свою увагу на виокремленні функцій тестів.

Канадські дослідники В. Каналь та М. Суейн розробили комунікативну модель, що була важливим кроком в історії розробки проблем мовного тестування, включивши в неї граматичну, соціолінгвістичну і стратегічну компетенції. Модель комунікативної мовної компетенції, яку представив Л.Ф. Бахман є найперспективнішою на сьогодні, на думку багатьох авторитетних дослідників могла б служити основою для складання комунікативних тестів і особливо для виділення критеріїв сформованості комунікативної компетенції учнів.

Тестовий контроль або тестування як термін означає у вузькому розумінні використання і проведення тесту, а в широкому – сукупність етапів планування, складання і випробування тестів, обробки та інтерпретації результатів проведення тесту. Щоб зрозуміти, що має на меті тестовий контроль слід розмежувати такі поняття як «тест» та «тестування» [4, с. 35].

Слово «тест» походить від англійського «test» та означає «випробування, дослідження», а корені тестування (тобто перевірки на придатність до певних функцій) губляться в далекій давнині [2, с. 45].

Тест – сукупність завдань, які переважно вимагають однозначної відповіді, укладений за певними правилами та процедурами, передбачає попередню експериментальну перевірку й відповідає таким характеристикам ефективності, як валідність і надійність [2, с. 45].

У процесі складання тесту тестові завдання відбираються і впорядковуються в залежності від призначення цього тесту. Як правило, комплекс тестів включає тести для визначення сформованості комунікативної компетенції в усіх видах мовленнєвої діяльності (говорінні, аудіюванні, читанні, письмі). Додатково можуть включатися тести на перевірку володіння лексичними, граматичними, орфографічними навичками та інші [6].

Найпопулярніша різновидність тестів – це тести на вибір правильної відповіді з декількох варіантів. Сполучення правильної форми і не-правильних альтернативних покликано «провокувати» міркування читаючого, стимулювати його необхідні розумові операції [5, с. 73].

Завдяки тестовому контролю можна успішно керувати навчальним процесом, удосконалювати його, здійснювати диференційований підхід до учнів. Можна також внести елементи змагання в тестову методику для стимулювання і підтримки інтересу школярів до вивчення іноземної мови [5, с. 73].

Як засвідчує аналіз методичної літератури, під час навчання іноземних мов застосовується лінгводидактичне тестування. Лінгводидактичним тестом називається підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, які попередньо апробовуються з метою визначення якісних показників і які дозволяють виявити в учасників тестування рівень їх мовної або комунікативної компетенції та оцінити результати тестування за заздалегідь встановленими критеріями [4, с. 35].

Систематичне тестування стимулює активність і увагу учнів на уроці, підвищує їх відповідальність при виконанні учбових завдань. Результати перевірки тестів аналізуються вчителем і служать для нього, з одного боку, показником рівня знань учнів, а з іншою – самооцінкою роботи, самого вчителя, що дозволяє йому внести необхідні корективи в процес навчання і тим самим попередити повторення помилок учнів. Інтерес до тестування пояснюється тим, що воно значно підвищує ефективність навчального процесу, оптимально сприяє повній самостійності роботи кожного учня, є одним із засобів індивідуалізації в навчальному процесі. Крім того, тестовий контроль має багато переваг перед іншими видами контролю.

Багатолітня практика показала наступні **переваги** тестування над іншими формами контролю знань:

- 1) упродовж досить обмеженого часу може бути перевірена якість знань, навичок у зазначеної кількості учнів;
- 2) можливий контроль знань, умінь, навичок на необхідному, заздалегідь запланованому рівні;
- 3) реальним є самоконтроль;
- 4) знання оцінюють більш-менш об'єктивно;
- 5) увага учня фіксується не на формуванні відповіді, а не осмисленні її суті;
- 6) створюють умови для постійного зворотного зв'язку між учнем і вчителем.

Проте тестовий контроль знань має й істотні **недоліки**:

1) ймовірність випадкового вибору правильною відповіді;

2) можливість при застосуванні тестів закритого типу оцінки тільки кінцевий результат (правильно – неправильно), у той час як сам процес, що привів до нього, не розкривається;

3) психологічний недолік – стандартизація мислення без врахування рівня розвитку особистості;

4) велика затрата часу на складання необхідного «банку» тестів, їх варіантів, трудомісткість процесу;

5) тести не сприяють розвитку мови.

Висновки і пропозиції. Проведений теоретичний аналіз дав можливість визначити ефективність використання тестування як засобу поточного кон-

тролю на уроках іноземної мови. Головна відмінна риса тесту – об'єктивність, яка гарантується вимірюванням, функція якого полягає в тому, щоб давати кількісну інформацію про якість засвоєння. При цьому, він надає вчителю змогу перевірити значний об'єм вивченого матеріалу малими порціями та діагностувати оволодіння цим матеріалом більшої частини учнів. Але одним з недоліків тестового контролю сьогодні є те, що розроблені методики націлені на перевірку фактичних знань учнів і не враховують потенційних можливостей розвитку особистості, вони мають лише оцінювальний, а не прогностичний характер. Науково обґрунтоване й методично грамотне організоване тестування дозволить вчителю досягти настільки важливого зворотній зв'язок, який забезпечує управління навчальним процесом, і буде сприяти, таким чином, підвищенню ефективності вивчення іноземної мови.

Список літератури:

1. Ефремова Н.Ф. Тестовий контроль в освіті. Учебное пособие. – М.: Университетская книга; Логос, 2007. – 386 с.
2. Конструювання тестів: курс лекцій: навч. посіб. / Л.О. Кухар, В.П. Сергієнко. – Луцьк, 2010. – 182 с.
3. Методика викладення іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник / Колектив авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої. – К.: ЛЕНВІТ, 2002. – 328 с.
4. Савченко О. Контроль та оцінка результатів навчання / О. Савченко. Дидактика початкової школи. – К.: Абрис, 1997. – 137 с.
5. Тарасова О. Зовнішнє тестування: передумови успіху / О. Тарасова // Іноземні мови в навчальних закладах. – № 1. – 2007. – С. 69-74.
6. Тест як один із засобів контролю навчання іноземної мови [Інтернет-ресурс]: [веб-портал]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_NPN_2009/Pedagogica/46532.doc.htm. – Назва з екрана.

Деркач Ю.Я., Романів Т.В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ТЕСТИРОВАНИЕ КАК ЭФФЕКТИВНОЕ СРЕДСТВО ТЕКУЩЕГО КОНТРОЛЯ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация

Исследованы теоретические вопросы тестирования как эффективного средства текущего контроля на уроках иностранного языка. Проанализирован процесс текущего тестового контроля на уроках иностранного языка в начальной школе. Выделены основные виды контроля знаний на уроках иностранного языка. Выделены преимущества и недостатки метода тестирования. Определены условия эффективности тестовой методики контроля.

Ключевые слова: текущий контроль, оцінування знань, уменій і навчальних, тестовий контроль знань, уменій і навчальних, текущее тестирование, коммуникативная компетенция.

Derkach Yu.Ya., Romaniv T.V.

Ivan Franko National University of Lviv

TESTING AS AN EFFECTIVE MEAN OF CURRENT CONTROL IN FOREIGN LANGUAGE LESSON

Summary

Theoretical questions of testing as an effective mean of current control in foreign language lessons are explored. The process of the current test control in foreign language lessons in elementary school is analyzed. The main types of knowledge control in foreign language classes are singled out. The advantages and disadvantages of the testing method are highlighted. The conditions of the effectiveness of the test method of control are determined.

Keywords: current control, assessment of knowledge, skills and abilities, test control of knowledge, skills and abilities, current testing, communicative competence.